

LLIBRES

Joaquim Carbó: "Entenc millor els perdedors que els guanyadors"

Gustau Nerín

Foto: **Gustau Nerín**

Barcelona. Diumenge, 5 de novembre de 2017

9 minuts

Joaquim Carbó (Caldes de Malavella, 1932) és un dels més prolífics autors de la **llengua catalana**. Durant bona part de la seva vida va combinar la seva carrera literària amb la seva feina a una entitat bancària. Ara, jubilat, continua escrivint. El 1961 va ser un dels cofundadors de la revista **Cavall Fort**. El 1966 s'iniciaria a la literatura juvenil amb una obra que faria època, **La casa sota la sorra**, i que obriria tota una sèrie d'obres juvenils, les aventures d'en Pere Vidal, que apareixerien en format llibre i en format còmic i que farien de Carbó un autor molt popular. Una de les seves primeres novel·les per a adults va ser **Els orangutans**, una novel·la on narrava un dia de la vida d'un jove barceloní de família pobre sense gaires escrúpols. Ara la reedita

l'editorial **Males Herbes**, convençuda que el llibre manté la seva força i la seva vigència. Tot aprofitant la reedició, *El Nacional* entrevista el veterà escriptor.

Pensava que tants anys després de la seva publicació es reeditaria *Els orangutans*?

El 1967 es va publicar la novel·la, i el 1980 se'n va fer una segona edició a La Llar del Llibre. Després va passar desaparecebuda durant gairebé 40 anys, però jo no la donava per liquidada, perquè quan coneixia un editor nou sempre li proposava reeditar-la. Així com hi ha d'altres llibres pels que no em posaré cap pedra al fetge per recuperar-los, en tenia molt d'interès per tornar a publicar aquesta novel·la. I la gent està contenta de què hagi tornat a sortir; la crítica li està dedicant atenció. És un llibre que jo m'he estimat molt, perquè és l'inici d'un tipus de literatura que més endavant he practicat en d'altres novel·les i narracions.

ELS ORANGUTANS

JOAQUIM CARBÓ

Editorial Males Herbes

Com es va rebre aquesta novel·la, a l'època?

La meva família la va rebre molt malament. Una veïna, que l'havia llegida, la va explicar a la meva mare, que no llegia. La veïna li va dir que la feia quedar molt malament, perquè la mare del protagonista és un desastre. La meva mare es va passar una setmana sense parlar-me, tot i que la mare del protagonista no tenia res a veure amb la meva mare. A la crítica que parlava de llibres en català en aquella època em van deixar prou bé... El llibre va tenir una certa acceptació.

Però vostè no va ser molt reconegut, com a autor per a adults...

A mi els autors del llibre per a adults no em tenien gaire en compte, perquè havia treballat a La Caixa, i per això em tenien per burgès. També desconfiaven de mi perquè vaig fundar *Cavall Fort*, amb el suport de l'Església, i em tenien per conservador. Ara estic d'acord amb en Manuel de Pedrolo, que deia que lamentava no haver escrit amb pseudònim, perquè en certs casos no volia donar la cara. Jo havia tingut molt bona relació amb en Pedrolo i ell sempre havia volgut passar desapercebut. Fins i tot quan va morir.

***Els orangutans* torna a les llibreries 50 anys després de la seva primera edició. Aquesta novel·la retrata una Catalunya molt diferent a la que vivim ara?**

Molt. La diferència principal és la qüestió de la llibertat. Estàvem molt pitjor que ara, sense cap dret. Ara diem el que volem... I ens la fotaran. En aquell moment, els editors de Nova Terra, Comín i Verdura, tenien por... No era fàcil publicar *Els orangutans*. Era una novel·la complicada i podia tenir problemes. Van aprofitar la llei Fraga que permetia publicar sense censura, però hi havia una amenaça: si en 15 dies algú denunciava el llibre el retiraven. Ells no van passar per censura, però durant 15 dies van estar esporuguits. A la fi ningú va denunciar-lo i el llibre es va poder vendre amb normalitat.

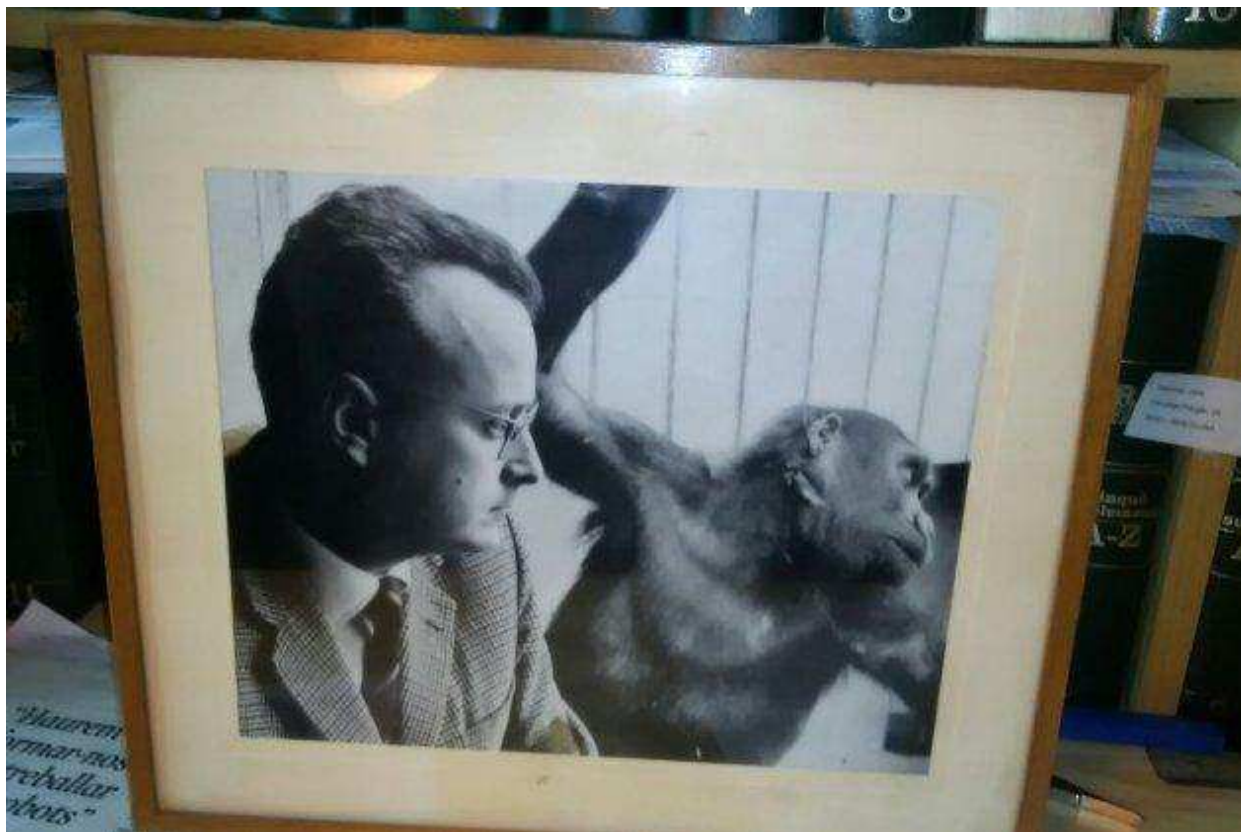
Va tenir problemes amb la censura?

El primer llibre que vaig publicar, *La sortida i l'entrada*, estava integrat per 9 narracions. I la **censura** es va carregar dos contes, "per immorals". Un d'ells era el del dibuix de portada, que l'editor ja havia pagat. I a la fi vaig obligar-me a fer un altre conte que encaixés amb el dibuix, per poder aprofitar-lo. També vaig tenir problemes amb *Les arrels*, un llibre en què la censura es va carregar un dels contes. I "*Al carreró contra Còssima* en van retallar 40 expressions i fragments. L'editor va esperar i al cap d'uns mesos el va tornar a passar per censura i el nou censor va deixar-lo passar sense problemes. També vaig tenir problemes amb *Un altre tròpic*...

Hi ha coses que hauria volgut fer i que mai no em vaig atrevir a fer

El protagonista d' *Els orangutans* treballa en una entitat bancària, com ho feia vostè. Té alguna altra relació amb vostè el personatge?

Més aviat és una contraposició. Jo sempre he estat una persona d'ordre: em vaig casar als 25, tenia una família que funcionava de forma ortodoxa... Però al meu entorn hi havia molts "orangutans". Quan era petit hi havia nois que anaven a trencar vidres. Jo no en vaig trencar mai cap, però m'ho mirava, i pensava que el que feien no devia estar massa malament. Hi ha coses que hauria volgut fer i que mai no em vaig atrevir a fer. En el fons, a vegades penses que aquestes coses deuen ser divertides de fer-les. Però en veritat la vida d'aquest orangutan, el protagonista de la novel·la, no era gaire divertida, perquè les passava canutes.

Carbó, a l'època de la publicació d'*Els orangutans*, en un folletó de publicitat de l'obra.

Entenc molt millor un perdedor, que n'he conegut molts, que un guanyador, perquè els guanyadors m'esveren una mica...

El protagonista d'*Els orangutans* és un antiheroi: masclista, interessat, covard... Però l'obra traspua una certa simpatia per ell.

És l'arquetipus dels meus protagonistes. La majoria són perdedors. La meua última obra, *Va com va*, també està protagonitzada per un individu amb un perfil similar. És un tipus d'individus que conec, i que puc manipular... És la gent que està a punt de rebre. Els meus protagonistes mai no són triomfadors, ni herois, ni famosos, ni capitalistes, perquè a mi se m'escapa la seva forma de vida. En canvi els que socialment estan un graó per sota meu, els he pogut conèixer i els entenc... Entenc molt millor un

perdedor, que n'he conegut molts, que un guanyador, perquè els guanyadors m'esveren una mica...

No ha volgut adaptar gens la novel·la per adaptar-la als temps presents. Perquè?

En vaig parlar amb els editors, i vam concloure que el text havia de ser fidel al seu esperit. Manipular-lo hauria desfet el que tenia d'autèntic. Tampoc s'hauria d'actualitzar el *Robinson Crusoe*. I no he volgut actualitzar mai *La casa sota la sorra*. Com que mai m'han faltat temes ni idees, no he sentit la necessitat de reformar coses fetes. I mai he tingut la vocació de fer una obra perfecta. No sóc com en Joan Sales, que es va passar dècades retocant *Incerta glòria*. Jo he fet unes 140 novel·les.

El protagonista d'*Els orangutans* és un desgraciat. La pífia contínuament, però es refà i continua vivint

***Els orangutans* és una obra molt desesperançada. El protagonista se'n torna a casa, 24 hores després de l'inici de l'obra, amb més deutes, amb més insatisfacció i amb més odi que quan va començar...**

No n'hi ha per tant. El protagonista és un desgraciat. La pífia contínuament, però es refà i continua vivint. Si convé fa de pallasso, i si convé, passa la nit en blanc. No és un desesperat. És un fill del seu temps. Recordo un dia que anava amb el meu pare, quan era nen, un diumenge, i vam veure el cap de comptabilitat del banc on treballava el meu pare repartint pastissos per cobrar un plus. Era una època terrible. Els que l'hem viscut és un pòsit que portem al damunt.

Vostè va formar part del col·lectiu Ofèlia Dracs. Què pretenia aquest grup?

La idea inicial era fer una novel·la entre cinc autors, en què cadascun fes un capítol. Jo no hi vaig participar. No va funcionar i al cap d'un temps van decidir fer un aplec de narracions amb el nom d'Ofèlia Dracs, amb Jaume Fuster, Pep Albanell... A mi em van apuntar perquè volien arribar a deu. I va ser la meva resurrecció com a autor per a adults, perquè m'havia passat 10 anys només fent literatura infantil i juvenil. Va ser una època molt divertida, perquè cada llibre el fèiem després d'un dinar on corria el vi. Vam fer un llibre eròtic, *Deu pometes té el pomer*, un policíac, *Negra i consentida*, una novel·la gòtica, *Lovecraft, Lovecraft!*... Paral·lelament vam fer una tasca periodística molt interessant a *El Correo Catalán*, al *Noticiero* i més tard al *Quadern d'El País*. Van morir tres dels membres i ho vam deixar...

Al món actual els escriptors no compten per res. La seva transcendència és nul·la

Vostè ha escrit més d'un centenar de llibres. El molesta que el tinguin en compte només com a autor de literatura juvenil?

No... Al contrari. És cert que pot haver-me perjudicat una mica, perquè hi ha qui pensa que "és algú que escriu per nens". Però en realitat al món actual els escriptors no compten per a res. La seva transcendència és nul·la. Pot ser que de tot el que he escrit només en quedi **La casa sota la sorra**. En principi això em preocupava, però parlant amb la Maria Barbal, a la que li havia passat el mateix amb el *Pedra de tartera*, vam decidir que era una sort que encara se'n salvés un. Més val un que cap.

Vostè es va fer molt popular amb les aventures de Pere Vidal. Com va sortir la història? Era una novel·la molt trencadora respecte a les visions de l'Àfrica que es donaven a les novel·les juvenils de l'època.

Jo, de petit, havia vist moltes pel·lícules d'en **Tarzan**, i això em va quedar. I un dia vaig llegir un breu al diari que explicava que uns arqueòlegs anglesos havien anat cap al Nil, quan es feia una campanya internacional per salvar els monuments de la zona que quedaria submergida per la presa d'Assuan. La parella d'arqueòlegs van fer un forat al terra i van trobar una estructura subterrània on s'hauria d'haver construït un monument funerari. Però era buida. Només hi havia alguns esquelets, dels obrers que havien iniciat les obres. La construcció havia quedat abandonada: potser el faraó s'havia mort abans de poder fer-la... Com que feia poc que els nazis havien perdut la guerra, se'm va acudir que aquesta estructura oculta sota terra la podria haver descobert un arqueòleg alemany i que s'hauria instal·lat allà tot usant-la com a base per a dedicar-se a tot tipus de delictes. Com a personatges vaig triar el **Pere Vidal**, un català sense ofici ni benefici, i el seu company, el que és realment un heroi, en Henry Balua, un negre. Això es va valorar molt positivament a l'època, perquè fins aleshores els **negres** tenien només papers de malvats o de salvatges.

Per escriure *La casa sota la sorra* em vaig documentar bé i vaig intentar no dir gaires bestieses

Va viatjar a l'Àfrica per inspirar-se per escriure les obres de Pere Vidal?

De cap de les maneres. Com que sabia que en Jules Verne no havia anat a la lluna i havia escrit el seu gran llibre, vaig decidir no anar a l'**Àfrica**. Això sí, em vaig documentar bé i

vaig intentar no dir gaires bestieses. Malgrat tot, *La casa sota la sorra* no deixa de ser una novel·la tòpica d'aventures.

No vull desmoralitzar i desanimar als nens. Als llibres per a adults ja dic que el món és una merda

En la literatura infantil, com s'ho fa per combinar la ficció amb l'educació?

Sempre he intentat que els personatges siguin de carn i ossos. En Pere Vidal no és un sant: si es pot aprofitar d'alguna cosa també ho fa. Jo he intentat sempre no perjudicar els nanos, no corrompre'ls. Però tampoc vull estar tota l'estona dient-los el que està bé i el que està malament. Intento no fer una novel·la de pa sucats amb oli. Tracto de no fer mai adoctrinament, vull deixar que ells triïn, que ells decideixin. A les meves novel·les infantils hi surten bons i dolents, però no hi guanyen els dolents. No vull desmoralitzar i desanimar als nens. Als llibres per a adults ja dic que el món és una merda.

Hi ha algun llibre que per a vostè sigui especial?

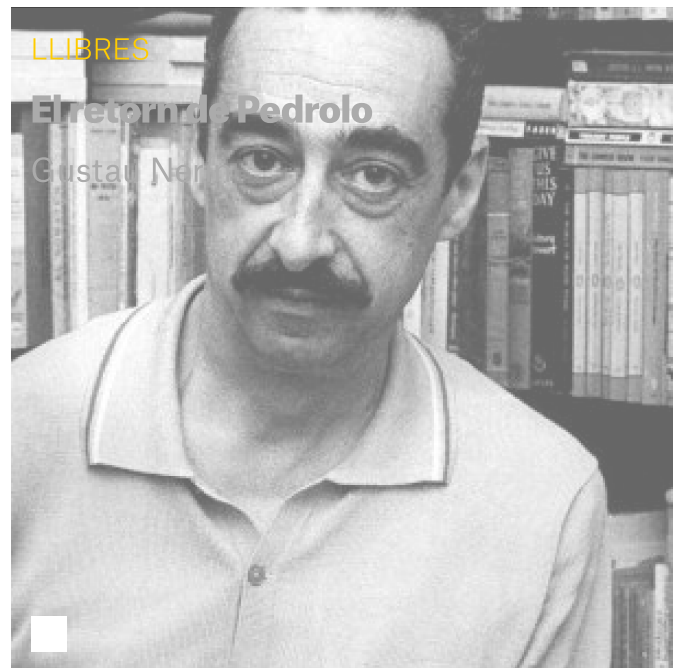
No podria dir-ho. Si en dic un els altres s'enfaden. Me'ls estimo a tots. Em trec el barret davant ***La casa sota la sorra***, que és el que més m'ha donat. Se n'han fet 88 edicions en llibre, més el còmic (que ara es reedita a *Cavall Fort*). I és una pena: en castellà no s'havia publicat fins ara, que ja és tard. En el seu moment podria haver funcionat bé en castellà. Potser m'hauria anat bé tenir agent literari. Jo no n'he tingut mai, perquè des de l'inici vaig estar en contacte directe amb els editors. Però potser em vaig equivocar, perquè els editors als agents se'ls prenen més seriosament, els tracten millor.

Ja tinc 85 anys i ja és hora de fer testament; *La vorera. El testament* ho és, en certa mesura

Continua escrivint? Què escriu ara?

En aquest moment estic acabant una història del meu detectiu, el **Felip Marlot** (inspirat en Philip Marlowe). És la vuitena novel·la del personatge. Són històries que em diverteixen molt. És un detectiu que no va armat, que investiga casos de guilladura, i que ho ha de deduir tot per sentit comú... I ara tinc en mans dels editors un totxo d'unes 500 pàgines. ***La vorera. El testament***. Ja tinc 85 anys i ja és hora de fer testament; aquesta novel·la ho és, en certa mesura. *La vorera* explica el que passa a la vorera d'un carrer, a l'època actual. Un dels veïns és un vell, tan vell com jo, però més tronat que jo. Aquest vell, com jo, ha estat escriptor, i explica a un noi les tres novel·les que hauria volgut escriure i que ja mai no escriurà. L'explicació de cadascuna d'elles ocupa un

centenar de pàgines. En realitat, les tres obres que explica el protagonista són les tres novel·les que jo hauria volgut escriure però que ja mai no escriuré.

LLIBRES

FRANQUISME

Les altres notícies